

Ovogodišnja pojava septorije sp. na pšenici

O pojavi septorije na pšenici krajem siječnja, odnosno početkom veljače na području Slavonije, pisano je u Gospodarskom listu i Zadružnom vijesniku, radi upoznavanja poljoprivrednih stručnjaka i poljoprivrednika s uzrokom naglog žućenja pšenice i poduzimanja potrebnih mjera, da se štete smanje.

S terena dobiveni su uzorci oboljele pšenice, i to od Žitnog fonda Vinkovci i Zadružnog ratarsko-sjemenarskog saveza Zagreb također s područja kotara Vinkovci (Gaboš), na kojima je utvrđen napad gljive *Septoriae* sp. Prema podacima s terena početkom godine 1955. na čitavu području Slavonije zapaženo je naglo žućenje pšenice, te postoji vjerojatnost, da je u većini slučajeva uzrok žućenju i propadanja pšenice napad septorije. Zavod za zaštitu bilja u Zagrebu tokom veljače poduzeo je mjere, da se to provjeri i ispita uzrok propadanja pšenice na području Slavonije, međutim, zbog iznenadnog dubokog snijega, ovo se nije moglo izvršiti do sada. Prema nepotpunim podacima također i na čitavu području A. P. Vojvodine zapažen je jaki napad septorije na pšenici početkom ove godine. Naročito povoljne klimatske prilike za razvoj septorije u toku kasne jeseni uvjetovale su, da su štete od ove gljive na pšenici nastupile mnogo ranije nego obično.

Prošle godine u proljeće za vrijeme vegetacije žitarica, bile su česte kiše i dosta niske temperature, koje su povoljno utjecale na razvoj gljive. U pojedinim predjelima žitorodnih krajeva zbog napada septorije listovi pšenice sušili su se prije vremena, zbog čega je nastalo prisilno dozrijevanje i zrno je u većini slučajeva bilo krhljivo i šturo. Septorija je uz rđu uzrokovala sniženje priroda žitarica. Napad septorije bio je zapažen na pšenici, raži, ječmu i zobi, i to u jakoj mjeri, a štete su primijećene za vrijeme zamatanja i u doba mliječne zriobe zrna. Listovi napadnutih biljaka u to vrijeme bili su posve suhi, smeđe boje i pažljivijim pregledom moglo se primijetiti, da su prekriveni crnim sitnim točkicama, t. j. plodištima (piknidama septorije). Piknide su također zapažene i na pljevicama.

Štete od septorije kod nas su poznate u rano proljeće nakon vlatanja. Redovito se u jačoj mjeri ova bolest javlja na području Slavonije i Istre. Prošle godine međutim septorija je bila opće raširena, ali zbog nepoznavanja simptomatike bolesti, ostala je manje zapažena.

U literaturi se navodi *Septoria tritici*, koja napada prvenstveno list, dok klas rjeđe, a spore (makrokonidije) su 3 — 7 puta septirane, cilindrične, tanke. Dimenzije su $50 \times 2,2$ mikrona i *Septoria nodorum*, koja napada klasić (pljevice) a spore su tri puta septirane, dimenzije

26×3 mikrona. U prošloj godini bio je zapažen napad septorije na listu i na pljevicama.

Pojava septorije u manjoj mjeri redovito se može zapaziti već u jeseni na ozimim usjevima, dok u proljeće, a naročito iza vlatanja, dolazi do jačeg napada. U povoljnim klimatskim prilikama list napadnutih biljaka naglo žuti i propada, te kod jačeg napada dolazi do uginja mladih biljaka, dok inače izaziva oslabljenje biljke, jer je smanjena asimilacija zbog ugibanja listova. U kasnijem stadiju razvoja biljke zbog pomanjkanja listova dolazi do prerane zriobe, što izaziva šturost sjemena. Gljiva prezimljuje u svim nadzemnim dijelovima biljke, t. j. u slami, odakle dolazi do primarne infekcije na novo zasijanim usjevima. Kako se zaraza širi u polju vjetrom, koji raznosi spore na velike udaljenosti, to se u kratko vrijeme zaraza naglo proširuje. Simptomi, po kojima se ova bolest može prepoznati, jesu sljedeći:

Na napadnutom listu u početku se zapažaju svijetlozelene do žute boje pjeg, koje kasnije postaju pepeljasto sive a obrubljene su žućkastim rubom. U centru ovih pjega staniče se suši. Ove pjege najlakše se mogu uočiti, ako list okrenemo prema svijetlu. Pjege su u početku pojedinačne, a kasnije se spajaju, tako da se veći dio površine lista suši. Na sasušenom listu već prostim okom pogledamo li pažljivo, mogu se vidjeti sitne crne točkice, koje kad pogledamo pod mikroskopom, tada vidimo da su to plodišta (piknide), iz kojih izlaze uske, nitaste spore, pregrađene i bezbojne. U početku se bolest javlja na najdonjim listovima, a kasnije prelazi na donje i zaraza se u toku vegetacije obnavlja.

Prema nekim autorima septorija se prenosi sjemenom, te se preporučuje dezinfekcija sjemena živinim preparatima. Da se spriječi zaraza veoma je važan plodored, jer ako se sije na već zaraženu parcelu, to se direktno omogućuje infekcija mladih biljaka iz zaražene slame. Međutim, uzgoj otpornih sorata glavni je način borbe protiv ove bolesti.

Da bi se spriječile veće štete od septorije, što zavisi o klimatskim prilikama u toku proljeća ove godine, preporučuje se u svakom slučaju, čvrsta gnojidba dušičnim gnojivima u rano proljeće na zaraženim parcelama, kako bi se biljke što prije ojačale i razbusale. Kod toga treba upozoriti, da se u slučaju žućenja žitarica treba usjev pregledati, da se utvrdi uzrok, jer iste simptome t. j. žućenje i propadanje usjeva može izazvati napad klišnjaka, kod čega je i metoda suzbijanja drugačija.